

Kaitseliidu Lääne malev mälestab oma pealikke

Eile avati Haapsalu toomkiriku ristimiskabelis mälestustahvel Kaitseliidu Lääne maleva pealikele aastail 1918–1940.

Mälestustahvilil on viis nime, aga vaid ühel neist on õnnestunud punavõimu eest läände põgeneda. Teiste pealike surma-aastad — 1940, 1941, 1942 — kõnelevad iseenda eest. Kes nad olid?

Kapten Theodor Rõuk VR 1/2

14. detsember 1891 Kabala vald, Viljandimaa — 21. juuli 1940 Tallinn.

Oli eesti advokaat, poliitik, seltskonnategelane ja sõjaväelane, alamkapten. Korp! Sakala viistlane.

Lõpetas 1915 Varssavi ülikooli õigus-teaduskonna 1. järgu diplomiga.

Venemaa keisririigi sõjaväes 1. septembrist 1915. Jaanuarist maini 1916 õppis Vladimiri sõjakoolis, kursuse lõpetamisel ülendati lipnikuks. Teenis 172. jalaväe tagavarapolgus nooremohvitserina. 1916. aasta septembris–novembris osales ohvitseride kütikoolis täiendkoolitusel. 14. veebruaril 1917 ülendati alamleitnandiks.

Pärast Saksa okupatsiooni lõppu ja kõrgema võimu üleminekut Eesti Ajutisele Valitsusele nimetati leitnant Theodor Rõuk Eesti Kaitse Liidu ülemaks Ernst Põdderi päevakäsuga nr 1 11. novembril 1918 Läänemaa Eesti Kaitse Liidu ülemaks teiseks abiks. 19. detsembril määrati Tallinna tagavarapolgu ülemaks ning 1. juunil nimetati ta sõjaväe ringkonnakohtu liikmeks.

Pärast Vabadussõja lõppu lahkus ta 5. aprillil 1920 tegevast sõjaväest, jätkates teenistust reservis.

23. märtsil 1921 nimetati Theodor Rõuk Tallinna–Haapsalu rahukogu ringkonda kohtupalati prokuröri nooremaks abiks, 22. veebruaril 1922 kohtupalati prokuröri vanemaks abiks. 15. jaanuaril 1923 nimetati ta Tallinna–Haapsalu rahukogu abiesimeheks. 27. märtsist 1924 siseminister.

Kapten Villem Väeden VR 1/3

27. august 1886 Vormsi saar, Läänemaa — 24. aprill 1942 Sosva, Sverdlovski oblast.

Oli Eesti sõjaväelane, kapten. Kotkaristi III klassi teenetemärk, 14.02.1929.

Kaitseliidu Lääne Maleva pealik Vabadussõja ajal ja pärast selle taastoomist 1924.

Lääne Kaitseliidu ringkonna juhatuse koosolekul 20. jaanuaril 1925 seatakse kapten Villem Väeden üles Kaitseliidu ülemaks korralduse põhjal maakonna Kaitseliidu ringkonna ülemaks kandidaadiks. 2. veebruaril 1925 kin-

Eile toomkirikus emaltari kõrval avatud mälestustahvel Lääne maleva pealikele valmis Ungu Paekivi ja Arnold Aljaste abiga. Kaitseliidu pronkskotkas on tehtud ASis Herald.

ARVO TARMULA

nit as valitsus Kaitseliidu uue põhikirja, mille järgi nimetati ringkonnad ümber malevateks ja jaoskonnad malevkondadeks.

Sellest ajast kannabki Läänemaa Kaitseliit Kaitseliidu Lääne Maleva nime.

24. veebruaril 1925 Haapsalus võtsid Eesti Vabariigi aastapäeva paraadist osa juba arvukad maleva allüksused.

25. märtsil 1925 asus kapten Villem Väeden malevapealiku kohale, kes oli teeninud sellel ametikohal ka Eesti Vabadussõja ajal. Temale abiks kinnitati II Haapsalu malevkonna pealik kapten Karl Terrav. Malevapealiku korraldusel algas kiire Eesti Vabariigi Valitsuse poolt määratud relvade kohaletoomine ja kaitseliitlaste varustamine nendega, mis võimaldas kõigile kaitseliitlastele, kelle arv alatasa kasvas, õppustest osavõttu.

Jätkati Kaitseliidu organiseerimistööd Läänemaal, mitmes kohas suudeti ellu kutsuda Kaitseliidu naisorganisatsioonid.

Kolonelleitnant Ago Reio

8.09.1895 Karula v, Võrumaa — 29.06.1971 Buenos Aires, Argentina.

Lõpetas 1916 Kaasani sõjakooli ja 1932 TÜ õigusteaduskonna. Eesti sõjaväelane, kolonelleitnant, tuntud sporditegelane. Oli 1934–1940 Eesti Laskurliidu peasekretär.

Oli Kaitseliidu Lääne Maleva pealik 15. juulist 1930 kuni 14. märtsini 1934.

MMil 1937 ja 1939 oli sõjapüssimeeskonna juht. 1944 läks Rootsi, 1947 oli Stockholmi MMil Eesti iseseisvana MMil osalemise nõudjaid. 1949 siirdus Buenos Airese MMi organisaato-

rite kutsel Argentinasse kohtunike tööjuhtima.

1938 sai riigihoidjalt kuldtaskukella. Kolonelleitnant Ago Reiol õnnestus Lääne maleva pealikest ainsana kommunistlikust terroristist pääseda.

Ago Reio lahkus igaviku teele 75aastaselt 1971.

Tänapäeval korraldab Lääne malev iga aasta septembris kolonelleitnant Ago Reio mälestusvõistlusi laskmises.

Kolonelleitnant Karl Mihkel Soo VR 1/3

31. detsember 1895 Urvaste, Võrumaa — 2. veebruar 1941 Leningrad.

Oli Eesti sõjaväelane, kolonelleitnant. Kotkaristi III klassi teenetemärk 20.02.1935.

Vabadussõja lõpus 1920. aasta alguses teenis 6. jalaväepolgus. Ülendati 12. veebruaril 1920 alamkaptenist kapteniks vanusega 16. oktoobrist 1919.

Õppis Kõrgemas Sõjakoolis 1936–1938 juhtimise ja staabiteenistuse erialal. 24. veebruaril 1936 ülendati kolonelleitnandiks.

Pärast 12. märtsi 1934 Pätsi ja Laidoneri riigipöõret määrati Kaitseliidu Lääne Maleva pealikuks, sel ametikohal teenis 1939. aasta lõpuni. Oma ametisoleku esimestel nädalatel–kuudel tegi malevas põhjalikud kaadrimuudatused ning suupuhastuse liikmeskonnas (allikas: malevapealiku K. Soo käskkirjad märts–aprill 1934).

1939. aasta 20. novembril viidi ta tagasi Tartu maleva pealikuks.

Vabadussõjas võideldes teenis ta välja I liigi III järgu vabadusristi.

Kõige kurvem on, et Vabadussõjas võidelnud kolonelleitnandi surmaotuse täideviimise päevaks valiti just Tartu rahu aastapäev.

Mõisteti surma ja lasti maha 2. veebruaril 1941 kinnipidamiskohas Leningradis.

Major Anders Lindkvist

19. detsember 1894 Vormsi — 3. juuli 1941 Sverdlovsk.

Oli rootsi päritolu Eesti sõjaväelane ja Kaitseliidu Lääne maleva pealik, viimane auaste major.

Sündis Vormsis rannarootslasest talurentniku pojana. Teenis tsaararmee ja sai 1916 lipniku auastme.

Sõjaväelaseks oli Eesti riigi teenistuses aastail 1918–1940.

Osales lipniku auastmes Eesti Vabadussõjas. Vabadussõja lõpus 1920. aasta alguses teenis Soomusrongide Diviisi tagavarapataljonis.

Ülendati 26. veebruaril 1920 välja-teenitud aja eest lipnikust alamleitnandiks.

29. veebruaril 1920 alamleitnandist leitnandiks. Ülendamiseks oli kasutusel nimekuju „Lindquist”.

Teenis Kalevi pataljonis ja 10. üksikus jalaväepataljonis kompaniitulemana.

Määrati Lääne maleva pealikuks 20. novembril 1939, oli teenistuses Kaitseliidu likvideerimiseni 28. juunil 1940.

Pärast juunipöõret, 17. juunil 1940 saadeti malevatesse Kaitseliidu ülemaradiogramm, milles kästi kõik kaitseliitlaste käes olevad relvad kokku korjata ja koos malevate ladudes seisevate relvadega sõjaväe ladudesse ära anda.

27. juunil 1940 andis vabariigi president Konstantin Päts välja Kaitseliidu likvideerimise seaduse.

Paljud kaitseliitlased jätkasid saatuse sunnil metsavendadena.

Heiki Magnus

Kuidas me kogu perega Soome kolisime

6. Enriika Liiv

Koolimine

13. augustil algas Soomes kool. Kolisime 17ndal. Ootasime kaks nädalat, enne kui saime kohtumise Vantaa koolide koordinaatoriga, kelle hallata on piirkonna 19 kooli, kuigi olime oma kolimisest kuu ette teavitunud ja märkinud ära, et tütar on tulemas Kaivoksela kooli.

Kohtumine leidis aset alles 2. septembril, kooli saab laps nädal veelgi hiljem — 9ndal, siis algavat uut ettevalmistusklass. Kui mõni räägib, et vahetas kooli direktoriga paar sõna ja laps oli järgmisest päevast koolis, siis meil läheb kõik märksa pikemat rada pidi. Olevat säärane aeg, mil Soome kolitakse lausa massiliselt. Ootejärjekorrad on ligi kuu pikad ja ettevalmistusklassid õpilastest umbes. Meie piirkonna kooli laps sel aastal ei saanud, millest on tõesti kahju. Õeldi, et tulevaks aastaks on talle koht broneeritud — siis, kui soome keel selge, juba tavaklassi. Ettevalmistusklass, kus peamiselt õpitakse soome keelt, saab olema Kivimäki koolis, ligi 5 km kaugusel. Bussisõit makstakse kinni. Oleks hästi tahtnud, oleks ka igahommikune taksosõit makstud, kuid jäin äraootavale seisukohale ja kohe nugadele ei läinud. Viimaseid kuid rase, nagu ma olin, ma lihtsalt ei jaksanud iga asja pärast nii palju võidelda. Kuigi, ütlen ausalt, kurtsin oma muret ka Eesti saatkonnale, kes mind lahkelt infiga ja seadusandlusega varustas — suunas mind edasi spetsialisti jutule, kellega me mõnedki meilid vahetasime.

Nii-õelda kodukool oleks olnud umbes 800 meetri kaugusel. Ütlen ausalt, sügisel, kui meie perre lisandub üheaastasele ka beebi, ei ole mul jaksu tütar iga päev kooli saata. Ilmselt on see kõik alguses üsna vaevarikas. Rasedahormoonid pidevalt möllavad ja pillin omaette alatasa. Siiski oleme endiselt oma otsusega Eestimaa tolm vähemalt mõneks aastaks jalge alt pühkida väga rahul. Silmaring avardub, oskustesse lisandub veel üks võõrkeel, kõik on uus ja põnev. Kaasa arvatud meie üürikorter, mis asub uues majas, kauris rohelises piirkonnas. Minu Haapsalu ligi saja-aastase puumaja, mida igas kuus tasapisi renoveerisime, ei anna sellega võrrelda. Ma ei ärka enam ühelgi kargel sügis- või talvehommikul 15-kraadises toas ega pea tormama ahjusid kütma, tited käevangus rippumas.

Tütar oli leidnud sõbrannagi, üle tee majast. „Komöödia! Samas kohas, kus meie, elab üks asja kolinud eesti pere, seal on kaks tütar, 2aastane ja... 9aastane valgete lokkis juustega Bianca, kes läheb ka samasse ettevalmistusklassi!” hõikasin mehele vaimustusega (meiegi peres ju 9-aastane valgete lokkidega Bianka kasvamas).

Pidid koos kooliski käima hakka-ma, kuid võta näpust — saavad küll ühte klassi, kuid alles tuleval aastal, kui nii-õelda päris klassi minek. Kartsin, et lapsele on kolimine stress, peale selle ka peatselt saabuv beebi sünd. Lõppkokkuvõte oli aga see, et ise pödesin kõige rohkem. Kõigi pärast. Kõige pärast. Oma tohtu kontrollimisvajaduse tõttu ja teadmatuse hirmu ees soovides, et kõik oleks täiuslik, tekitasin ilmselt oma peres ise rohkem maru, kui asi väärt oli. Tuleb mõelda nagu lõunamaalane — aega on, võtame vabalt, küll elu teeb ise omad korrektiivid! Ja kõik lähedki hästi.